

Budget 2025-2028

Borlängelyftet

Vi vill lyfta hela Borlänge!

Läs mer: borlange.liberalerna.se

BORLÄNGELYFTET!

Borlänge är en kommun med stora möjligheter. Här finns goda kommunikationer, stora utbildningsmöjligheter, en fantastisk natur, ett mångsidigt näringsliv och ett rikt utbud av kultur- och föreningsverksamhet. Vi ser stora möjligheter för näringslivet att utvecklas och i vår kommun finns den mångfald av människor och miljöer som ger oss förutsättningar att utvecklas.

Det finns också utmaningar i vår kommun. Alltför många borlängebor saknar arbete och står långt från arbetsmarknaden. Förskolan och skolan behöver fortsatt utvecklas till det bättre. Det saknas bostäder för att fler människor ska kunna flytta hit så att vår skattekraft kan öka. Vi ser också att behovet av äldreomsorg kommer öka på sikt och stora brister har konstaterats i Borlänges äldreomsorg som måste åtgärdas snarast. För att kunna ta tillvara Borlänges möjligheter och klara av våra utmaningar framöver ser vi i Liberalerna att vi behöver göra några viktiga grundläggande förändringar;

- ✓ Vi måste sätta förskolan och skolan först i våra prioriteringar och beslut. Utbildning är det bästa vaccinet mot ett liv i utanförskap och en bra skola lockar hit nya borlängebor. Under förra mandatperioden lade vi grunden för ett rejält trendbrott i Borlänges skolor och arbetet med systematiserat kvalitetsarbete för förbättrade resultat och nyckeltal måste fortsätta. Vi måste nu ta fler steg för att ytterligare förbättra förskolan och skolan i Borlänge. Det är viktigt att skolan går tillbaka till grunderna och att skola och förskola går från skärm till pärm.
- ✓ Det kommer ta år att vända Borlänge kommuns omsorgsverksamhet. Det är därför nödvändigt att ett systematiskt arbete genomförs tålmodigt och ansvarsfullt för att komma tillrätta med problemen i äldreomsorgen och en handlingsplan baserad på KPMGs granskning är nu framtagen. Det är viktigt att kraftfulla tag tas med denna handlingsplan och att den med transparens genomförs och löpande följs upp under mandatperioden.
- ✓ Valfriheten måste öka i Borlänge. Låt fler aktörer medverka för att lösa borlängebornas behov. Det ger större valmöjligheter och ökar kvalitén i verksamheterna. Hemtjänsten måste åter igen bli föremål för en valfrihetsreform.
- ✓ Företagandet måste uppmuntras mer och näringslivsklimatet behöver förbättras i kommunen. Synen på företagen som jobbskapare och välfärdsbyggare måste bli tydligare. Skattekraften skapas av att fler kommer i arbete och här spelar våra företag en avgörande roll.
- ✓ Borlängeborna behöver bli mer delaktiga i de beslut som de är berörda av för att diskussioner ska kunna hållas i mer tidiga skeden av kommunens olika planer. Det lägger ett stort ansvar på både kommun och medborgare eftersom vi har stora behov av att bygga både bostäder och verksamhetslokaler i kommunen.

Monica Lundin (L), gruppleddare Borlänge kommun

VÅR LIBERALA GRUND

Sveriges väg från fattigdom till välfärd började med folkskolan som gav alla barn chansen till utbildning och utveckling. Demokratin och den allmänna rösträtten lade grunden för ett fritt och öppet samhälle. Tack vare en fri ekonomi har människor kunnat använda sin skaparkraft för att bygga upp företag och bidra till arbete och välbefinnande. Genom vår öppenhet mot omvärlden har vi fått in nya idéer, tankar och människor som hjälpt till att bygga Sverige starkt. I vårt skyddade hörn av världen har vi skapat en stabil demokrati med åsiktsfrihet, religionsfrihet, jämställdhet och ett starkt skydd för vars och ens frihet. Allt detta är liberala landvinningar att vara stolta över. Den liberala tanken om varje människas frihet, kraft och integritet är inte historia, utan levande värderingar att ta strid för. Det är samma idéer som kommer att bära in i framtiden och som gör det möjligt för människor att drömma och utvecklas. Det är samma idéer som får Borlänge, Dalarna och Sverige att växa starkt.

Vågen av antiliberala idéer sveper alltjämt över Sverige och världen. Missnöjespartier och auktoritära strömningar vinner anhängare. Fundamentala liberala värden som öppenhet, demokrati, frihandel och jämställdhet hotas från flera olika håll. Samtidigt ser vi också hur människors oro växer när staten inte levererar det allra viktigaste: ett välfungerande rättssystem. När rättsstaten inte fungerar, påverkas människors förtroende för samhället i grunden. De antiliberala tendenserna groar i en mylla av hopplöshet och utanförskap. I stället för framtidstro växer en misstro mot kunskap, politik och demokratiska strukturer. Frustrationen skapar en längtan efter snabba och enkla lösningar där missnöjet vinner mark. Missnöjespartierna till höger skyller alla problem på invandring och globalisering medan vänstern i stället vänder sig mot kapitalismen. Högre skatter och att minska vår valfrihet blir deras svar. Det är skadligt för både Sverige och världen.

Vi vill något annat.

Liberalismens utmaningar kräver en tydlig och skarp diskussion som visar var skiljelinjerna går. Debatten idag blir alltför ofta gapig och svart eller vit, fylld av medvetna missförstånd, svartmålning och rena fabriceringar. Vi har alla ett ansvar för att det politiska samtalet ska bli mer sansat och lösningsfokuserat, innehålla mindre osanningar och mer fakta och förnuft. Det handlar i längden om förtroendet för demokratin som styressätt. I en tid när liberala värden är mer hotade än på mycket länge, blir det tydligt vad som står på spel. Ju mer de extrema krafterna tar för sig, desto mer ska vi trycka på för tydliga frihetliga värderingar, politiskt ansvarstagande och ett politiskt samtal om lösningar. Vårt namn Liberalerna bär med sig ett löfte om en värderingsdriven politik och lösningsfokuserade samtal där vi tillsammans tar ansvar för Borlänge och vår framtid. Vi tar strid för liberala kärnfrågor som att satsa på skola och omsorg, öka tryggheten och skapa en integration som fungerar, satsa på näringslivet, öka människors möjligheter, stärka rättsstaten och jämställdheten.

Nu lyfter vi Borlänge!

LIBERALERNAS BORLÄNGE

I ett liberalt Borlänge får varenda människa styra över sitt liv. Vår politik utgår inte från grupper för vi vet att alla människor har olika drömmar och förutsättningar. För oss är det viktigt att varje människa får möjligheten och rättigheten att forma sin egen framtid och att växa till sin fulla potential.

För oss är olikheterna mellan människor en tillgång. Varje människa ska därför kunna vara sig själv, stå lika inför lagen och ha rätt att växa upp i ett samhälle fritt från förtryckande normer.

För oss är medkänsla, ansvar och solidaritet med din medmänniska en självklarhet. Ska vi bygga tillit och gemenskap i samhället måste vi ta ansvar för mer än oss själva. Det gäller både i Borlänge och vidare ut i världen.

I vårt Borlänge hämmar vi inte människor som når långt av egen kraft. Hellre skapar vi möjligheter som gör att alla, oavsett startpunkt, kan nå så långt som just de har förmåga till. Alla behöver få en ärlig chans i starten eftersom friheten inte bara ska gälla de starkaste. Därför hjälps vi åt i ett samhälle, tar ansvar för varandra och betalar välfärden tillsammans. Det är vår socialliberala grund.

VÅR VISION FÖR BORLÄNGE

I Liberalernas Borlänge får Du och din familj skola, vård och omsorg med hög kvalitet som dessutom är baserat på Ditt val.

I Liberalernas Borlänge erbjuds Du och din familj livskvalitet och möjligheter till ett rikt kultur-, fritids- och nöjesliv.

I Liberalernas Borlänge arbetar vi för att ingen ska hamna i utanförskap. Stöd och hjälp ska ske så tidigt som möjligt, därför är en fungerande skola så fundamentalt viktig.

VÅRA PRIORITERADE MÅLOMRÅDEN I BORLÄNGE

Våra prioriterade politiska områden baseras på våra socialliberala värderingar.

1. SKOLA I VÄRLDSKLASS

Allt börjar med en bra förskola och skola – Borlänge ska fortsätta sträva mot en skola i världsklass. Förskolan ska vara tillgänglig för alla och ha ett lärande perspektiv. Den ska stimulera barnens språkutveckling och sociala färdigheter. Förskolan ska erbjuda barn en trygg miljö att leka, lära och växa i. Inget är viktigare än en bra start. Det ger alla barn större chans att lyckas i livet och utjämnar livschanser mellan barn med olika bakgrund. Förskolans betydelse för barns utveckling är därför central. Alla barn ska av det skälet ges möjlighet att gå i förskolan.

De flesta barn bör kunna läsandets grunder när de slutar förskolan. Även om förskolan inte ska vara någon skola så är det viktigt med ett lärandeperspektiv och grunden till barns senare läsvanor läggs redan innan de börjar skolan. Detta betyder särskilt mycket för barn till utrikesfödda. Deras språkutveckling går snabbare och de klarar grundskolan bättre om de går i förskolan. Vi vill därför stärka förskolans uppdrag att lära barnen det svenska språket och införa språkrav för personalen. Vi vill även genomföra kartläggningar av alla barns ordförråd, med särskilt fokus på utsatta områden. Vi vill att fler nyanlända barn och barn till nyanlända ska få gå i förskolan för att få träna svenska. Alla barn i förskolan ska ha rätt till modersmålsstöd. Alla förskolegrupper ska ledas av en högskoleutbildad förskollärare som har det pedagogiska ansvaret.

Skärmfria miljöer skapar bättre förutsättningar för barns lärande och utveckling i förskolan. Trots detta så har skärmanvändningen i skolväsendet ökat de senaste åren. Skärmanvändningen bidrar till sämre språkutveckling, försvårad inläring och koncentrationssvårigheter.

Regeringen genomför därför åtgärder för att minska skärmtiden. Skolverket ska också få i uppdrag att ta bort kraven i förskolans läroplan som säger att digitala lärverktyg ska användas i förskolan.

Förskolans utbildning ska i huvudsak vara skärmfri för barnen. Vi vill gå före i Borlänge och redan nu gå från skärm till pärm.

Vi liberaler sätter skolan först. Med mer fokus på kunskap och arbetsro kan vi ge barn- och ungdomar livschanser och möjligheter att nå dit de vill. Detta skall gälla alla oavsett bakgrund. Skolan skall vara likvärdig. Alla skall få de resurser som krävs. Målet är trygga elever och höjda skolresultat. För det krävs bland annat lugn och ro i klassrummen, lärarlönelyft, rektorslönelyft, bättre villkor och arbetssituation för lärarna samt att vi har sociala trygghetsteam som arbetar aktivt mot kränkningar.

På förskolan och i klassrummet kan nya dörrar öppnas för barn från hem där man aldrig läser tidningen eller bläddrar i böcker. Skolan ska ha höga förväntningar och tydliga kunskapskrav på elever. Den bästa läraren ska finnas för alla elever. För det barn som drabbas av hederskultur måste skolan vara en oas av frihet. För alla som tror att de måste följa gamla spår ska skolan visa att man kan välja sin egen väg. I skolan ska varenda elev få veta att allt är möjligt.

Problemen i den svenska skolan drabbar de barn som inte har stöd hemifrån hårdast. Det syns också i alla undersökningar att bakgrund och familj har stor betydelse för skolresultaten. För oss i Liberalerna är kunskapsskolan sättet att ge alla barn en chans att hitta sin väg och uppnå sin dröm, även om starten i livet ser olika ut. Det var därför som liberaler en gång var med och genomdrev folkskola för alla barn, och det är därför vi brinner för att ständigt göra skolan bättre.

Undervisningen ska vara lärarledd och baserad på läroböcker av hög kvalitet. Översynen av skolans digitaliseringsarbete som sker på riksnivå måste följas nogsamt av kommunen och vi ska säkerställa att

läroböcker används och text inte ersätts av stenciler. Digitala lärverktyg kan användas som komplement i verksamheterna men även här behöver vi vara vaksamma. Forskningen pekar på att digitaliseringen av skolan har en negativ påverkan på elevers kunskapsinhämtning och koncentrationsförmåga. Dessutom visar ett flertal studier att skrivande på dator faktiskt ger sämre inlärn timer för elever än användning av papper och penna. Nu varnar forskare och läkare dessutom om för alltför hög skärmtid i förskolan och regeringen agerar nu för att stävja den utvecklingen. Här ska även kommunen våga ifrågasätta vår digitaliseringsstrategi och säkerställa att valda lärverktyg verkligen gör skillnad för eleven och måloppfyllelsen.

Under förra mandatperioden inleddes arbetet med en läsa-skriva-räknagaranti i årskurs 3 och arbetet måste fortsätta och kommunen måste säkerställa att den verkligen fungerar och att vi fångar upp eleverna i tid.

Lärar yrket ska vara ett värlönat och attraktivt akademiker yrke som lockar de bäst lämpade. Lärare ska känna stolthet över sitt yrke och ha goda förutsättningar i vardagen. Skickliga lärare ska ha hög lön och tydliga karriärvägar. Vi vill vara tydliga med att vi i grunden vill göra skolan statlig igen av många skäl. Framför allt för att alla skolor ska vara bra i hela landet. Staten ska både kunna styra och fördela resurser så att likvärdigheten ökar. Med staten som huvudman och högre lönenivå kan lärar yrket bli ett högstatusjobb igen, och vi kan också minska byråkratin till exempel runt rättning av nationella prov. Lärare ska få mer tid till planering, undervisning och efterarbete. Fristående skolor ska fortsatt finnas kvar och vi vill att alla elever gör ett aktivt val av skola från F-klass.

Allt fler unga mår psykiskt dåligt. Det kan handla om allt från skolstress och klimatoro till ensamhet, depression och svåra psykiatriska diagnoser. Vi behöver ta krafttag med en rad åtgärder för att vända den psykiska ohälsan bland barn och unga, så att de får den hjälp de behöver.

Att gå till skolan varje dag och trivas där är ofta det viktigaste för att unga ska må bra. Kunskap, rutiner, positiva förväntningar och rätt stöd är viktigt. Hemmasittare ska få stöd av skolan, socialtjänsten och BUP för att kunna komma tillbaka till skolan. Särskilda mindre undervisningsgrupper ska finnas på skolor där det finns elever som behöver det. Skollokalerna behöver anpassas utifrån neuropsykiatriskt perspektiv (npf) och skolpersonal behöver kompetensutvecklas hur man bör arbeta med elever med NPF.

På vårdcentralen och ungdomsmottagningen ska unga få råd och stöd, och hjälp att ta sig vidare i vården om det behövs. Vi i Liberalerna var drivande bakom den nu gällande skollagen, i vilken elevhälsans roll stärktes. Alla skolhuvudmän ska ha avtal med sjukvården för att stärka elevhälsoarbetet och för att undvika att elever hamnar mellan stolarna. Elevvårdsteamerna ska knyta till sig fler expertkompetenser, t. ex. logopeder. Det ska därmed finnas elevhälsoteam på skolan med tillgång till skolläkare, skolsköterska, skolpsykolog, kurator och specialpedagog. Skolan, socialtjänsten och polisen ska samarbeta bättre för att stötta barn som växer upp med våld eller missbruk i familjen.

Liberalerna ökar kommunbidraget med 201 mkr under planperioden för att stärka utbildningen i Borlänge.

SÄRSKILT UPPDRAG FÖRSKOLA OCH SKOLA 2025:

- ✓ Ta fram en kompetensförsörjningsplan för förskollärare med anledning av Högskolan Dalarnas förlorade examinationsrättighet för förskolläraryrket.
- ✓ All personal i förskolan ska prata svenska med barnen. Vi vill därför införa språkkrav för förskolans personal och där brister finns ska kompetensutveckling i språket ges.

- ✓ Genomföra kartläggning av alla barns ordförråd i förskolan, men börja arbetet i våra socioekonomiskt svagare områden.
- ✓ Kartläggning av trygghet och studiero på först och främst Borlänges låg- och mellanstadieskolor. Den ska resultera i en konkret handlingsplan för en bättre arbetsmiljö för elever och skolpersonal och stävja dåligt språk och kränkningar, både i klassrummet som i rastsituation.
- ✓ Gå från skärm till pärm. Vi har redan genomfört mobilfri skola i Borlänge. Nu tar vi nästa steg. Förskolans utbildning ska i huvudsak vara skärmfri för barnen.
- ✓ Göra en lärarlönesatsning på trotjänarna i Borlänges skolor, som har sett sig bli omsprungna av nytexaminerande lärare.
- ✓ Införa busskort till alla grundskoleelever oavsett vald skola med villkor att man uppfyller angivna avståndsnivåer. Detta för att uppmuntra det aktiva skolvalet.
- ✓ Införa rättighet att på gymnasiet ta med sig skolpeng utomlands under max ett år till skola som är godkänd av Skolinspektionen.
- ✓ Införa Ung Företagsamhet på alla kommunens gymnasieskolor och på riktigt erbjuda och entusiasmera fler elever att välja detta.

2. INTEGRATION SOM FUNGERAR

Alldeles för många passiviserar i utanförskap och ofrihet idag, via låg utbildningsnivå, arbetslöshet och hedersförtryck. Språk, utbildning och jobb ger människor egenmakt. Det måste bli enklare att snabbt få jobb och egen försörjning – även för dem som inte pratar bra svenska eller saknar utbildning. Det måste löna sig att gå från bidrag till jobb. De som har utbildning och yrkeserfarenhet ska snabbare komma i jobb.

Vi vill satsa på skolorna i våra segregerade områden och erbjuda lärarna ännu högre lärarlöner på dessa enheter. Nyanlända elever ska ges mer tid i skolan. Vi vill ha obligatorisk språkförskola för barn till nyanlända, obligatorisk samhällsinformation och språk- och samhällsprov vid ansökan om medborgarskap samt att vi vill sätta stopp för nya religiösa friskolor.

Inga pengar ska gå till föreningar som motverkar jämställdhet och integration. Hedersrelaterat våld och förtryck ska bekämpas. Satsningar för minskad trångboddhet krävs i våra segregerade områden. Vi satsar på förebyggande arbete där skola, socialtjänst, fältassistenter, polis och fritidsgårdar samverkar. Vi behöver fler mötesplatser för ungdomar i kommunen.

Deltagandet i svenska för invandrare (sfi) måste öka och ska kunna kombineras med jobb och praktik. Vi vill ha snabbare validering av kunskaper, införa yrkesskola, kunna erbjuda mer vuxenutbildning och lärlingsanställningar. För att få ekonomiskt stöd från samhället vill vi ställa krav på motprestation i form av att lära sig svenska, utbilda sig och ta ett jobb. Fler kvinnor måste komma i jobb och lära sig svenska.

Liberalerna ökar kommunbidraget med 132 mkr under planperioden för att social- och arbetsmarknadsnämndens verksamhet i Borlänge.

SÄRSKILT UPPDRAG INTEGRATION 2025:

- ✓ Intensifiera arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck på Borlänges skolor

- ✓ Strukturera upp ett samordnat samarbete mellan skola, föräldrar, socialtjänst, fältassistenter, polis och fritidsgårdar för att stävja gängkriminalitet och arbeta förebyggande i skolan.
- ✓ Fältassistenternas verksamhet ska återuppbyggas.
- ✓ Införa och följa upp beslutad aktivitetsplikt.

3. OMSORG FRÅN HJÄRTAT

Liberalerna i Borlänge vill förbättra livet för de äldre. De sista åren i livet ska vara precis lika värdefulla som de första. Valfriheten och självbestämmandet måste ökas och byråkratin måste minskas kring biståndsbedömningen. Vi är alla olika, även när vi är årsrika, men det är en grundläggande fråga om medmänsklighet att ge möjligheter till ett dragligt liv trots ålderdom.

Privata aktörer ska tillåtas i äldreboenden för att öka valfriheten men det ska vara parat med bra kvalitetskontroll. Hemtjänsten måste privatiseras för att kunna garantera grundläggande tjänster med ökad valfrihet. Hemtjänstens kvalitet ska inte variera beroende på vart du bor, alla ska rätt till lika tjänster och hög kvalitet på utförda tjänster. Vi vill även att fler privata boenden inom omsorgen byggs alternativt att befintliga boenden övertas av privata aktörer. Vi vill att det ska sättas ett mål om att halvera antalet personer som kommer hem till omsorgstagare och att det knyts specialistkompetens utifrån de egna behoven.

Fler omsorgs, senior- och trygghetsboenden behövs i kommunen för att öka tryggheten och gemenskapen för de äldre. Omsorgsboende behövs för att kunna erbjuda den vård och omsorg som vissa äldre får ett behov av. Vi vill ge fler möjligheten att få detta stöd genom fler platser och bostäder. Seniorboenden och trygghetsboenden ökar tryggheten och gemenskapen för äldre i kommunen och vi vill ge fler årsrika möjligheten att utnyttja fördelarna med ett sådant boende. Det sociala innehållet på våra boenden behöver utvecklas.

Den personliga assistansen ger människor med funktionshinder möjligheter att leva sina liv efter sina egna förutsättningar. Det dagliga livet stärks upp med ökad gemenskap, trygghet, stöttning och möjligheter. LSS ger mycket tillbaka. Vi vill vara tydliga med att vi anser att den personliga assistansen ska tas över av staten för en mer likformig och rättvis assistans i hela landet. Fram tills dess vill vi att kommunen först och främst slutar med tvåårsomprövningar för att skapa större trygghet hos de funktionsnedsatta som varje dag är beroende av andra för att klara sin vardag.

Liberalerna ökar kommunbidraget med 64 mkr under planperioden för att stärka omsorgen i Borlänge.

SÄRSKILT UPPDRAG OMSORGEN 2025:

- ✓ Det är nödvändigt att ett systematiskt arbete genomförs tålmodigt och ansvarsfullt för att komma tillrätta med problemen i äldreomsorgen och en handlingsplan baserad på KPMG:s granskning är nu framtagen. Det är viktigt att kraftfulla tag tas med denna handlingsplan och att den med transparens genomförs och löpande följs upp under mandatperioden. Viktiga steg tas i detta arbete under 2025. Omsorgsnämnden måste få kontroll på sin kostnadsmassa.
- ✓ Det ska vara möjligt att välja utförare inom hemtjänsten.
- ✓ Mål ska sättas om att halvera antalet personer som kommer hem till omsorgstagare och att det knyts specialistkompetens utifrån de egna behoven hos omsorgstagaren.

4. TRYGGHET PÅ RIKTIGT

Liberalerna i Borlänge vill att alla Borlängebor ska känna trygghet i hela kommunen. Tryggheten ska finnas oavsett var du bor, väntar på bussen, går hem från krogen eller tar en löprunda. Vissa saker måste bara fungera, människors säkerhet är ett sådant exempel och för att förverkliga det måste rättsstaten fungera.

Vi ska ha trygghet i skolan, i omsorgen och i alla våra bostadsområden. Ingen ska behöva se sin trygghet försvinna för att kriminaliteten tar över där de bor. Varenda människa ska kunna lita på att ambulansen kommer fram när det behövs och inte tvingas vända därför att någon kastar sten. Det behövs många fler poliser i hela Sverige inte bara i Borlänge, för att försvara friheten och tryggheten. Redan nu ska fler poliser få lämna kontoret och jobba förebyggande ute bland människor. Mycket av skrivbordsjobbet kan göras av andra. Fler och fler poliser utbildas och kommer till Borlänge. För att arbeta proaktivt vill vi att Borlänge kommun anställer trygghetsvakter som arbetar förebyggande och som kan öka säkerheten på de tider och platser där det är som stökigast och mest otryggt. Kameraövervakning skall tillåtas på otrygga platser.

När unga begår brott och uppvisar ett destruktivt beteende har det oftast funnits många varningsklockor och fler steg innan det första brottet har tagits där beteendet hade kunnat stoppas. Samarbetet mellan skola, socialtjänsten och polisen måste stärkas upp och fler insatser bör sättas in tidigare för att snabbare och lättare kunna fånga upp dessa unga individer. Skolan är det bästa vaccinet mot ett liv i utanförskap och vi vill säkerställa utbudet av fritidsgårdar i kommunen så att de täcker upp det behov som finns.

Att bli utsatt för våld av någon du har eller har haft en nära relation till är något som är extra svårt att bearbeta och våga prata om. I ett Lex Lotta-hus finns alla olika myndigheter på plats under samma tak. Detta för att underlätta för offren av våld i nära relation att prata om händelsen och snabbare få rätt typ av hjälp och vård samt möjligheter att bygga ett starkare fall för åklagaren. I nuläget är det nästan alltid offret och vittnena till våld i nära relation som polisen och andra myndigheter flyttar på. Det är ett stort steg att våga ta hjälp av samhället vid våld i nära relation och det är ett ännu större steg att flytta till en annan kommun eller län. Det borde vara en självklarhet att det är våldsutövaren som samhället ska flytta på och tvinga börja om på nytt. Offren och vittnena som oftast är barn ska kunna få bo kvar i sitt eget hem för att lättare kunna börja bygga upp sina liv igen.

SÄRSKILT UPPDRAG TRYGGHET 2025:

- ✓ Tillsammans med polisen utreda behovet och platser där trygghetsvakter kan arbeta förebyggande.
- ✓ Strukturera upp ett samordnat samarbete mellan skola, föräldrar, socialtjänst, fältassistenter, polis och fritidsgårdar för att stävja gängkriminalitet och arbeta förebyggande i skolan.
- ✓ Fältassistenternas verksamhet ska återuppb yggas.

5. ÖVERGRIPANDE MÅLOMRÅDEN OCH SÄRSKILDA UPPDRAG FÖR KOMMUNSTYRELSEN 2025:

Under kommunstyrelsen samlas en hel del övergripande åtgärder. Bland det viktigaste just nu är att komma tillrätta med sjukfrånvaron. Borlänge kommun brottas med en hög sjukfrånvaro samt särskilt hög långtidsjukfrånvaro. 2023 var den totala sjukfrånvarotiden för kvinnor 11,9% vilket ska jämföras med 7,9% för män. Åldersgruppen äldre än 50 år utmärker sig med 12,2% i sjukfrånvarotid. Så även åldersgruppen 29 år eller yngre som har sjukfrånvarotid på 11, 9% (Sjukfrånvaroredovisning SKR, 2023)

Dessa förhållanden måste analyseras närmare. Klart är dock att kvinnor är sjuka mer. Fler kvinnor än män arbetar också i Borlänge kommun. 2023 var 76 % av Borlänge kommuns anställda kvinnor. Vi skulle således kunna se detta som en potential. Med ett jämställdhetsfokus och satsning på förebyggande arbetsmiljöarbete för kvinnor så har vi en stor chans att minska sjuktalet.

Kommunen i Borlänge ska inte stå som ensam utförare av tjänster. Vi behöver öppna upp näringslivet inom flera områden. Omsorgen är det tydligaste exemplet som vi vet utifrån erfarenheter i Falun skulle tjäna kvalitetsmässigt på att privatiseras. Det finns inte heller någon anledning att kommunal personal städar våra lokaler eller har arbetsmarknadsprojekt för att föda upp kossor. Med en bra kvalitetsbaserad upphandling ska städningen läggas ut på entreprenad igen och kommunen slutar konkurrera med näringslivet t ex gällande kouppfödning. Kommunen ska inte heller konkurrera med privata fastighetsbolag varför vi vill utreda en försäljning av Fastighets AB Hushagen. Att alltid ställa sig frågan huruvida kommunen konkurrerar med näringslivet är den bästa utgångspunkten för arbetet med näringslivsstrategin.

PERSONAL:

- ✓ Sjukfrånvaron analyseras utifrån kön, ålder och orsak för att samla kunskap om män och kvinnors sjukfrånvaro i olika åldrar för att kunna främja arbetsnärvaro på ett bättre sätt än idag.
- ✓ Ett förebyggande hälsoarbete som är riktat till kvinnor mellan 40-60 år med inriktning på klimakterieutbildning startas. Arbetet ska utvärderas.

KOMMUN OCH NÄRINGSLIV:

- ✓ Städningen ska läggas ut på entreprenad igen eftersom kommunen inte ska konkurrera med privat verksamhet samt för att reducera kostnaderna.
- ✓ Kommunen ska mer och mer fokusera på sin kärnverksamhet och avsluta verksamhet som näringslivet kan ta hand om. Ett exempel är kommunens kouppfödning.
- ✓ Försäljning av AB Hushagen ska utredas så att för- och nackdelar med det kommunala bolaget utrönas samt att olika scenarios för avyttring kan belysas.
- ✓ Kommunen ska arbeta kraftfullt med genomförandet av näringslivsstrategin som beslutades under mandatperioden 2019 - 2022. Borlänge kommun har en lång väg till att vinna företagarnas förtroende. Satsningen på samverkan mellan skola och näringsliv får inte bli en dagslända utan fler grundskolor i Borlänge ska delta.

FASTIGHETER OCH KOLLEKTIVTRAFIK:

- ✓ Kommunfastigheter ska på allvar titta närmare på ett ridhus i de norra delarna, företrädesvis Norr Amsberg.
- ✓ Den tänkta förskolan vid Anemonen är pausad sedan förra mandatperioden men vi föreslår att den nu tas bort ur investeringsplanen. Dels gjordes ett bra utredningsarbete med bra och tydliga medborgarsamtal under förra mandatperioden och dels sjunker nu födseltalen. Båda dessa skäl talar för att en förskola enligt det tidigare framlagda förslaget inte ska genomföras.
- ✓ Kommunens lokalförsörjningsplanarbete behöver ta ett rejält omtag utifrån den förändrade befolkningsprognosen som ger konsekvenser för både förskolor, grundskolor och äldreboenden. Vi ser behovet av en sammanhållen process där framför allt omsorgen och skolnämnden arbetar tillsammans för att optimera befintliga och kommande lokaler.
- ✓ Fler bostadsrätter och äganderätter behöver byggas och skapas genom ombildning eller rivning av hyresrätter på Tjärna Ängar.
- ✓ Vi vill lyfta hela Tjärna Ängar och Jakobsgårdarna genom att skapa ett långsiktigt gemensamt förbättringsarbete genom BID (Business Improvement District).
- ✓ Tunabyggen ska ges uppdrag att finna former för hur bidragstagare ska kunna erbjudas möjlighet att byta till sig en bostad i ett annat område.
- ✓ Tillgängligheten med kollektivtrafik samt parkeringssituationen runt Maserhallen bör utredas snarast, dock senast i samband med etablering av grundskola på Hagaskolan.

KVALITETSUPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERINGSUPPDRAG:

- ✓ Kommunen ska ha systematisk och mätbar kvalitetsuppföljning för all kommunal verksamhet. Kopplingen mellan tilldelade resurser och uppnådda resultat måste bli ännu tydligare. Vi har en tydlig koppling mellan trendbrottet i Borlänges skolor under mandatperioden 2019 - 2022 och det systematiska kvalitetsarbetet som infördes. Detta arbete måste fortsätta. Även omsorgsnämnden behöver arbeta mer med uppföljning av kvaliteten för att vi ska kunna följa hur verksamheterna utvecklas.
- ✓ En extern utvärdering av ekologisk mat i Borlänge kommun ska genomföras för att ge vägledning i huruvida kommunen ska fortsätta med dessa inköp.

Liberalerna ökar kommunbidraget med 43 mkr under planperioden för kommunstyrelsens verksamhet i Borlänge.

EKONOMISK PLAN 2025 - 2028

Liberalerna presenterar en realistisk budget där utgångspunkten är gällande budget för 2024. Vi genomför främst särskilda satsningar under perioden inom skola och integration (Skolnämnden, Gymnasienämnden, Social- och arbetsmarknadsnämnden samt Kultur- och fritidsnämnden). Reserverade medel hos kommunstyrelsen har i högre grad fördelats ut till dessa nämnder då dessa prioriteras.

Övriga nämnder förväntas skapa ekonomiskt utrymme inom sina egna ramar genom en än bättre uppföljningsprocess samt genom handlingsplaner för kostnadsreducerande åtgärder som exempelvis fler externa utförare eller ren genomlysning av verksamheten som i omsorgsnämndens fall. Den ökning av medel som vi föreslår till omsorgsnämnden härrör främst att antalet omsorgstagare ökar framgent men ökningens storlek måste följas de kommande åren utifrån befolkningsprognosen.

Vi tillsammans med övriga partier i den borgerliga alliansen lägger eget förslag till investeringar för kommunen 2025 - 2026 samt låne- och borgensramar för koncernen 2025 - 2029. Vi föreslår även lånetak på 170 000 kr per invånare fram till 2028 och sedan 150 000 kr per invånare till 2033 vilket korrelerar med vår investeringsram.

Vi avser inte sänka skatten under 2025 men vill återkomma inför 2026 då vi förväntar oss att ekonomin och driftsresultaten hållt sig i balans under en längre tid samtidigt som vi också förväntar oss att kommunen börja leverera allt högre kvalitet och måluppfyllelse.

KOMMUNBIDRAG 2024 - 2028

Kommunbidrag per nämnd 2024-2028										
tkr	Budget 2024	Förändr 2025	% förändring	Budget 2025	Förändr 2026	Plan 2026	Förändr 2027	Plan 2027	Förändr 2028	Plan 2028
Kommunstyrelsen	459 020	-9 908	-2,2%	449 112	25 459	474 571	13 894	488 465	14 102	502 567
varav reserverade medel/buffert	17 925	-14 696		3 229	11 771	15 000	0	15 000	0	15 000
Kultur och fritidsnämnden	148 070	7 821	5,3%	155 891	7 338	163 229	7 448	170 678	7 560	178 238
Skolnämnden	1 218 175	38 405	3,2%	1 256 580	50 849	1 307 429	51 611	1 359 040	60 386	1 419 426
Social- och arbetsmarknadsnämnden	546 165	92 144	16,9%	638 309	14 575	652 884	12 794	665 677	12 985	678 662
Omsorgsnämnden	1 240 590	-8 472	-0,7%	1 232 118	25 473	1 281 591	23 864	1 281 455	24 222	1 305 677
Gymnasienämnden	277 040	48 272	17,4%	325 312	7 880	333 192	7 280	340 472	9 083	349 555
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	36 090	2 791	7,7%	38 881	1 583	40 464	1 607	42 071	1 631	43 702
Överförmyndaren	5 550	554	10,0%	6 104	92	6 196	93	6 288	94	6 383
Revisionen	2 800	42	1,5%	2 842	43	2 885	43	2 928	44	2 972
Kommunen totalt	3 933 500	171 649	4,4%	4 105 149	133 291	4 238 440	118 634	4 357 074	130 107	4 487 181
Ökning kommunbidrag inkl buffert mellan åren, tkr	200 500			171 649		133 291		118 634		130 108
samtidigt i %	5,4%			4,4%		3,2%		2,8%		3,0%
Reserverade medel										
Buffert	17 925			3 229		15 000		15 000		15 000
<i>Buffert</i>	17 925			3 229		15 000		15 000		15 000
Budgeterat årets resultat	80 000			90 000		125 000		125 000		125 000
Resultat	80 000			90 000		125 000		125 000		125 000

INVESTERINGAR 2025 - 2026

Nämnd	Budget 2025	Plan 2026
Kommunstyrelsen	655 000	450 400
Kultur- och fritidsnämnden	9 500	12 400
Skolnämnden	12 000	28 000
Social- och arbetsmarknadsnämnden	2 000	2 000
Omsorgsnämnden	10 400	8 500
Gymnasienämnden	10 000	6 000
Totalt	698 900	507 300
75% genomförande	524 175	380 500